

2011. – № 12. – Вып. 2 (198). – С. 97-102.
- Крикавський Є. Промисловий маркетинг / Є. Крикавський, Н. Чухрай. – Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2005. – 334 с.
  - Мних О. Б. Формування конкурентної стратегії підприємства на засадах маркетингу та логістики / О. Б. Мних, О. С. Костюк. – С. 52-61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>. – Назва з екрану.
  - Білопольський М. Г. Пріоритетні напрями управління інноваційним потенціалом підприємств України в умовах глобалізації / М. Г. Білопольський // Науковий вісник. Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – № 6. – С. 126-129.
  - Ковтун О. І. інноваційні стратегії підприємств: теоретико-методологічні засади / О. І. Ковтун // Економіка України. – 2013. – № 4. – С. 44-56.
  - Ковтун О. Інноваційні стратегії для вітчизняних підприємств / О. Ковтун // Економіст. – 2012. – № 11. – С. 31-38.
  - Захарченко В. І. Державна підтримка інноваційної діяльності промислових підприємств / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, Л. Д. Глущенко // Прометей. – 2013. – № 1. – С. 73-81.
  - Заречнев А. М. Кластерний підхід в інноваційній стратегії розвитку вугільної галузі України / А. М. Заречнев, В. О. Ланговой, Г. В. Обоянцева // Економічний вісник Донбасу. – 2012. – № 3 (29). – С. 15-18.

УДК 332.14

Іртищева І.О.
доктор економічних наук, професор,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Стройко Т.В.
кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕОЛІБЕРАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

FORMATION OF STATE INVESTMENT POLICY OF UKRAINE IN CONDITIONS OF NEOLIBERAL MODEL GLOBALIZATION

АНОТАЦІЯ

У статті розроблено основні концептуальні засади формування державної інвестиційної політики України в умовах неоліберальної моделі глобалізації. Досліджено основні проблеми сучасної інвестиційної політики, розроблено напрями удосконалення концепції державної інвестиційної політики з урахуванням глобальних викликів та загроз.

Ключові слова: державна інвестиційна політика, глобалізація, концепція, інвестиції.

АННОТАЦИЯ

В статье разработаны основные концептуальные основы формирования государственной инвестиционной политики Украины в условиях неоліберальной модели глобализации. Исследованы основные проблемы современной инвестиционной политики, разработаны направления совершенствования концепции государственной инвестиционной политики с учетом глобальных вызовов и угроз.

Ключевые слова: государственная инвестиционная политика, глобализация, концепция, инвестиции.

ANNOTATION

In the article the basic are worked out conceptual principles of forming of public investment policy of Ukraine in the conditions of neoliberal model of globalization. The basic problems of modern investment policy are investigational, directions of improvement of conception of public investment policy are worked out taking into account global calls and threats.

Key words: public investment policy, globalization, conception, investments.

Постановка проблеми. Прагнення України до інтеграції у світову ринкову економіку вимагає підвищення інвестиційної активності на підприємствах усіх галузей національної економіки. Внаслідок глобалізації процесів інвестування сьогодні реалізуються фінансово-інвестиційні схеми, у яких задіяні практично всі учасники ринку – фізичні особи, корпора-

ції, уряди, міжнародні організації. В результаті не тільки істотно коригується інвестиційна практика, а й певним чином дискредитується традиційна інвестиційна теорія. Посилення глобалізаційних процесів, тенденції інтернаціоналізації виробництва, лібералізації зовнішньої торгівлі роблять інвестиційне забезпечення головною рушійною силою світового економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок в дослідженнями даної проблеми внесли такі вітчизняні вчені економісти, що досліджували проблеми інвестиційного розвитку в умовах глобалізації, серед них О. Білорус, А. Гальчинський, Т. Козлова, Ю. Пахомов, С. Циганов, А. Філіпенко та інші. Ними обґрунтовано основні теоретико-методологічних та практичних аспектів формування та розвитку соціальної інфраструктури.

Метою статті є розробка основних концептуальних положень державної інвестиційної політики України в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційний потенціал України характеризується високою неоднорідністю, тому інвестиційну політику необхідно проводити виходячи з можливостей потреб розвитку кожного регіону, обов'язково враховуючи сучасні виклики глобалізації. Зокрема, Т. Козлова виокремлює такі прояви глобалізації: інтелектуалізація господарської діяльності з різким зростанням ролі людського капіталу; зміна технологічного укладу з домінуванням в інфраструктурі господарської

діяльності та виробничих процесах інформаційно-комунікаційних систем; руйнування приватної власності через посилення значущості нематеріальних факторів виробництва; відносно знецінювання традиційних технологій та індустріальних комплексів; формування верхнього наднаціонального поверху економічної піраміди глобальної економіки, де ключовими гравцями є розвинуті країни, ТНК і МФО [1, с. 370-376].

Найбільш актуальним, на сьогодні вважаємо підходи А. Гальчинського, який розглядає глобалізацію як планетарний механізм, що органічно поєднує в собі комунікаційний інструментарій взаємодії, з одного боку, Людини з Людиною, а з другого – Людини і людства взагалі з природою і біосферою [2, с. 17].

В Україні існує ряд найперспективніших галузей економіки, зокрема гірничодобувна галузь, сільське господарство, хімічна промисловість та металургія, які є найперспективнішими для залучення капіталовкладень в умовах глобалізації. Пріоритетними напрямками для залучення й підтримки стратегічних інвесторів можуть бути ті, де Україна має традиційні виробництва, володіє необхідним ресурсним потенціалом і формує значну потребу ринку у відповідній продукції: тракторо-, комбайно-, авіа- та ракетобудування, нафто-, газовидобування, замкнений цикл виробництва для АЕС, розвиток енергогенеруючих потужностей, переробка сільськогосподарської продукції, транспортна інфраструктура, виробництво легкових та вантажних автомобілів, запровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій.

Для обґрунтування концептуальних основ формування державної інвестиційної політики розвитку аграрної сфери слід навести аналіз інвестиційної значущості галузей України (табл. 1).

Сьогодні глобалізація сприяє прискореному розвитку продуктивних сил, науково-технічному прогресу, зростанню інтенсивності у взаємовідносинах між економіками країн. Глобалізація дає комплексний ефект в сучасних умовах, комбінуючи такі фактори, як іноземний капітал, нові технології, інтеграційні можливості і вихід на світові ринки, а саме світовий ринок технологій.

Оцінюючи ефективність інвестиційного забезпечення виробництва в умовах посилення глобалізаційних процесів, слід зазначити, що, в свою чергу, це сприяє розвитку міжнародних відносин, стабільності зовнішньоекономічних та зовнішньополітичних зв'язків, зміцненню внутрішнього виробничого потенціалу країни, що є необхідною умовою розвитку будь-якої економіки.

Найбільш привабливими для іноземних інвесторів були високодохідні види економічної діяльності: фінансова діяльність (особливо в умовах швидких темпів розвитку кредитного ринку), переробна промисловість, операції з нерухомістю, торгівля та будівництво. При цьому, розглядаючи вплив прямих іноземних інвестицій, варто звернути увагу, що значна частина іноземного капіталу в останні роки була спрямована на придбання вже існуючих активів, а не на створення нових виробництв, які могли б виробляти конкурентоспроможну продукцію на вітчизняних підприємствах.

З метою поліпшення економічної ситуації та створення сприятливого інвестиційного клімату було б доцільно створити в Україні єдину базу даних щодо всіх підприємств (включаючи сферу середнього та малого бізнесу), яка б надавала конкретну інформацію про можливості інвестування в Україні разом з пропозиціями конкретних проектів і пошуком потенційних партнерів.

Таблиця 1

Аналіз інвестиційної значущості галузей України

		Довгострокова привабливість	
		Висока	Між низькою та середньою
Відносна конкурентна перевага	Висока	Перспективні галузі, які потребують інвестицій для модернізації вітчизняних виробничих потужностей	Галузі з високим рівнем зрілості, що генерують значні ресурси для економічного розвитку і національного інвестування
		Металургія, переробка с.-г. продукції, машинобудування	Добувна галузь (нафта, газ, мінерали), хімічна промисловість
		Інвестиційна стратегія: досягнення провідних позицій на ринках, що розвиваються	Інвестиційна стратегія: запровадження новітніх технологій із забезпеченням тривалих капіталовкладень
	Між низькою та середньою	Перспективні галузі, що діють в умовах жорсткої конкуренції інших великих ринків	Галузі з низькою конкурентною перевагою, що потребують постійних субсидій для отримання доходів
		Фінанси, аграрний сектор, харчова промисловість, транспорт, логістика, електроенергетика	Туризм, фармацевтична індустрія та медицина, нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації
		Інвестиційна стратегія: зниження залежності від альтернативного імпорту	Інвестиційна стратегія: надання державної підтримки, модернізація виробництва для покращення конкурентних переваг

Джерело: [3]

При цьому слід пам'ятати, що приплив іноземних інвестицій у країну означає прискорення довгострокового економічного зростання лише за умови їх раціонального використання. Тому перед урядом постає короткострокове макроекономічне завдання – управління інтенсивними надходженнями іноземної валюти. Різне збільшення її обсягів може призвести до швидкого зростання обсягів кредитів, підвищення цін на внутрішні активи і надалі – стимулювання інфляційних процесів, що підтверджуються кризами на глобальних фінансових ринках.

Іноземні інвестиції, що були вкладені в економіку України, головним чином були спрямовані на підтримку та розширення вже існуючих виробництв, а не в інноваційне оновлення технологічних процесів. Про це свідчить розподіл інвестицій згідно із структурою промислового потенціалу України за технологічними укладами (табл. 2).

Близько 75% усіх інвестиційних коштів спрямовується на виробництва із низьким технологічним рівнем (III уклад), при цьому на їх модернізацію та технічне переозброєння було спрямовано більше 80% загального обсягу інвестицій цього типу. Лише менше 0,5% інвестицій були освоєні підприємствами, що належать до VI технологічного укладу та використовують найсучасніші технології виробництва.

Таблиця 2

Відтворювальна структура промислового потенціалу України за технологічними укладами
(у % до загального обсягу)

Технологічний уклад	Промислова продукція	Фінансування НТР	Інноваційні витрати	Інвестиції	Інвестиції у модернізацію та технічне переозброєння
III	57,59	6,86	29,55	74,67	82,51
IV	38,18	69,47	61,16	20,38	10,88
V	4,19	23,55	8,64	4,52	6,56
VI	0,04	0,12	0,64	0,43	0,04

Джерело: [4, с. 69]

Відсутність інвестицій у нове високотехнологічне виробництво (у виробництво V та VI технологічного укладу в Україні було спрямовано менше 5% загального обсягу інвестицій) також зумовила неспроможність вітчизняного виробника адекватно відповісти на зростання внутрішнього споживчого попиту населення. Наслідком цього стало стрімке зростання імпорту споживчих товарів.

Економічне зростання в Україні є переважно відновлюваним та екстенсивним. Для виробництва продукції використовувалися існуючі виробничі потужності традиційних секторів економіки, тоді як нові високотехнологічні виробництва не створювалися. Це пояснюється переважанням у структурі джерел інвестування власних коштів підприємств, тоді як кредити,

незважаючи на поступове зростання їх частки у структурі джерел інвестицій, так і не змогли забезпечити створення нових видів виробництва, а фондовий ринок як потенційне джерело капіталу для новостворених підприємств так і залишався нерозвиненим.

Основними напрямками реалізації конкурентних переваг внутрішнього ринку України могли б стати наступні:

- «зелене» сільське господарство;
- інтелектуальне виробництво;
- транзитна функція.

Стимулювання розвитку за цими напрямами дозволить не лише реалізувати конкурентні переваги внутрішнього ринку України, але й матиме суттєвий кумулятивний ефект для розвитку інших секторів економіки, які дозволять реалізувати конкурентні переваги нашої країни на зовнішньому ринку.

Державна інвестиційна політика України повинна спрямовуватись на сталий розвиток галузей народного господарства на інвестиційно-інноваційній основі, забезпечення продовольчої безпеки країни, нарощування експортного потенціалу, застосування узгоджених з нормами СОТ механізмів захисту вітчизняного ринку, створення умов для повноцінного розвитку інфраструктурних елементів. Прикметою сучасної національної економіки є нестача інвестиційних ресурсів, необхідних для проведення структурної перебудови галузі, існують проблеми залучення зовнішніх джерел фінансування, особливо іноземних інвестицій. Відповідно, сьогоденний стан справ в економіці вимагає системного підходу, основою якого повинні стати обґрунтування та розробка концепції формування державної інвестиційної політики розвитку галузі.

В умовах нестабільності та безсистемності макроекономічних перетворень особливого значення набуває оптимально обраний концептуальний підхід до обґрунтування напрямів розвитку державної інвестиційної політики. Концепція повинна враховувати правила, які диктують державні органи, визначати основні напрями перетворень в рамках нормативно-законодавчого забезпечення країни. У загальній структурі концепції визначаються цілі, завдання щодо їх досягнення, механізм виконання і обсяги реального фінансування. Таким чином, метою створення концепції державної інвестиційної політики повинна стати розробка системних механізмів управління, які можуть швидко реагувати на можливі зміни ситуації у суспільстві. Зокрема, вчений С. Раєвський вважає, що розробка і реалізація концепції базується на таких аспектах, як оцінка досягнутого рівня і особливостей соціально-економічного розвитку, розробці сценаріїв структурної перебудови господарства, а також стратегії адаптації до нової системи міжрегіональних зв'язків і взаємозалежності; виборі і обґрунтуванні напрямів перспективного розвитку регіонів та галузей, що

залежать від розроблених сценаріїв, які враховують спеціалізацію регіонального виробництва [5, с. 18].

Концепція інвестиційного розвитку повинна включати загальне уявлення про стратегічні цілі та пріоритети, економічну політику держави та її найважливіші напрями, засоби реалізації визначених цілей. Тому Концепція державної інвестиційної політики повинна цілеспрямовуватися на формування якісно нової структури економіки, яка б забезпечувала ефективні методи мобілізації загальнодержавної інвестиційної політики. Це забезпечило б структурно-технологічну збалансованість виробництва, що допоможе подолати диспропорції у розвитку міжгалузевих і міжрегіональних господарських комплексів та окремих галузей.

Стратегічне планування повинно стати системним процесом, який ініціюється і підтримується, насамперед, політичною владою і економічними товариствами. Стратегічне планування сьогодні виступає як функція стратегічного проектного менеджменту і стає одним з головних інструментів державного управління. Також стратегія розвитку держави та регіонів не повинна бути адміністративним регламентом, директивою, яка доводиться зверху. Вона повинна узгоджуватися між органами виконавчої влади, комерційними структурами і різними громадськими організаціями та являти собою багатовекторну домовленість на здійснення конкретних заходів щодо підвищення ефективності спільної діяльності у різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів. Зазначені у стратегії цілі і завдання повинні бути стратегічно важливими більшою мірою для населення регіону, ніж для органів влади.

Сьогодні Міністерство економіки концентрує свою діяльність у двох напрямках: на підтримці сприятливого середовища для інвестицій, яка передбачає мінімізацію ризиків та напрацювання законодавчих норм для забезпечення стабільної роботи як національних, так і іноземних інвесторів; на аналізі, прогнозуванні та акумулюванні інвестиційних ресурсів з усіх реально можливих джерел.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах глобалізації та динамічної швидкості поширення інформації необхідно досліджувати, як здійснювати інформаційне забезпечення процесу інвестування. Інформація, яка може бути доступною, повинна сприяти визначенню проблем, удосконаленню методів роботи, впровадженню нової техніки, зменшенню

витрат і підтримці потужностей, ефективному позиціонуванню, вдалій співпраці з іншими суб'єктами економіки та створенню інвестиційно-привабливого середовища на підприємствах. Оскільки цей чинник впливу сьогодні сформульований переважно лише у комплексі з іншими, то перспективою для подальшого дослідження є формування інформаційного забезпечення джерел фінансових ресурсів та довірливих відносин, що потребує аналізу сучасного стану підприємств та їх оточення.

Таким чином, до концептуальних пріоритетів розвитку інвестиційного забезпечення національної економіки слід віднести:

- розробку державної інвестиційно-інноваційної політики та стратегії на загальнодержавному і регіональному рівнях, націлених на становлення прогресивних технологічних укладів;
- формування організаційно-економічного механізму функціонування галузей економіки на інвестиційно-інноваційній основі;
- посилення ролі державних організацій в активізації інвестиційно-інноваційної діяльності;
- вдосконалення системи підготовки кадрів в галузі інвестиційно-інноваційної діяльності, що забезпечить підвищення інвестиційної активності організацій і комерціалізацію результатів наукових досліджень.

Вважаємо, що саме на державному рівні стає можливим забезпечення комплексного, довгострокового, динамічного планування розвитку інвестиційної забезпечення розвитку національної економіки в умовах глобалізації. Такий підхід надасть комплексного та системного характеру процесу створення сприятливих умов для діяльності іноземних та вітчизняних інвесторів, сприятиме вирішенню завдання збільшення обсягу інвестицій в національну економіку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Козлова Т. Л. Глобалізація економіки та сучасні трансформаційні процеси світового господарства // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2009. – № 15. – С. 370–376.
2. Гальчинський А. Принципи ноогенезу в контексті вчення В. Вернадського // Економіка України. – 2010. – № 5. – С. 16–29.
3. Beaumont P. H. Financial Engineering Principles: a unified theory for financial product analysis and valuation. – New Jersey, John Wiley & Sons Inc. Hoboken, 2009. – 320 p.
4. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Жаліло Я. А., Бабанін О. С., Белінська Я. В. та ін. / за заг. ред. Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2009. – 142 с.
5. Раевский С. В. Концептуальные основы управления процессом стабилизации и развития экономики крупного региона / С. В. Раевский. – М. : СОПС, 2004. – 112 с.